

แกน : ฟ้ายาประตุน้ำ

ประสพสุข ฤทธิเดช*

ฟ้ายา (เปิด) ประตุน้ำฝน

ฟ้ายา (เปิด) ประตุน้ำฝน เป็นความเชื่อของชาวอีสานมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ที่จารึกไว้ในหนังสือโบราณ (หนังสือใบลาน) สืบทอดถึงปัจจุบัน กล่าวถึงการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เกิดเสียงฟ้าร้องทึดใดในเดือนสามขึ้นสามค่ำของทุกปี นำมาพยากรณ์ปริมาณน้ำฝน ฝนจะตกมากหรือตกล้นตามทิศที่ฟ้าร้อง คำพยากรณ์อธิบายไว้ในพิธีบุญเบิกฟ้าบูชาแกนว่า “ถือเป็นประเพณีประจำปีเรื่องฟ้าฝน เดือนสามขึ้นสามค่ำ ฟ้ายาครวญคร่ำทึดใดคลพยากรณ์ไม่สับสน เพื่อเตรียมขนปุ๋ยลงนา เชื่อเป็นเรื่องอัศจรรย์แกนจะปันน้ำฝนมา” คติความเชื่อเรื่องแกนจะปันน้ำฝนให้ชาวโลกเป็นเรื่องที่ปราชญ์ชาวอีสานได้บันทึกไว้เป็นวรรณกรรมกล่าวถึงแกนมีหลาย ๆ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

แกนกับความเชื่อชาวอีสาน

ความเชื่อแกนชาวอีสานได้สืบทอดประเพณีเชื่อฟ้ายา - แกนมาแต่ยุคไทยเราอยู่ในน่านเจ้าอันเป็นอาณาจักรของจีน ศัพท์ว่า ฟ้ายา - แกน หมายถึง เจ้าฟ้าไทยหรือฟ้าไท ศัพท์ว่า “แกน” เป็นชื่อนครหลวงของไทย คือเมือง “แกน” เรียกสั้น ๆ ว่า “ฟ้ายา - แกน” ในพงศาวดารล้านช้าง กล่าวถึงขุนลอคำ (พญาแกนฟ้าขึ้น) ส่งโอรสคือ ขุนบุรม หรือ ขุนสมมาครองทางใต้ คือนายร้อยอ้อยหนู (เมืองแฉ่ง) ซึ่งเป็นต้นตระกูลไทยน้อย พระองค์ปกครองเผ่าไทย ได้รับความเจริญรุ่งเรืองมีโอรสคนหัวปีชื่อขุนลอ ส่งมาครองเมืองขวา - เชียงทอง คือนครหลวงพระบาง ส่งโอรสทั้งหกให้ไปครองเมืองต่าง ๆ โอรสฟ้าประชาชนอพยพลงมาเป็นกำลังสร้างบ้านแปลงเมือง จากวรรณกรรมขุนบุรมเชื่อว่า “โลกเกิดขึ้นโดยอำนาจแกน แกนยังเป็นผู้สร้างความคุ้มครองสิ่งทั้งหลายในโลก” ดังความว่า “ท่านจงซีหน่วยปึงหันหน่วยหลวง สะพรั่งพร้อม ผุ่งมุชาย-หญิง

ทั้งจัวควายออกมาในหันสายสุดแบ่หมุมาเปิดไก่อกัมี ทั้งช้างม้าแมว พร้อมห่านหงส์ แม่นว่าฝูงตาลดาวพร้อมเทียมหอม ผักบัวก็มี กับทั้งกล้วยและอ้อยหมากเขือพร้อมออกมาหันแล้ว” (แกนได้เจอะน้ำเต้าปึงที่มีคนและสรรพสิ่งทั้งหลายหลั่งไหลออกมาสร้างบ้านแปลงเมือง) ซึ่งเชื่อว่าเป็นเผ่าไทยน้อยให้นับถือผีฟ้ายาแกน เป็นประเพณีหนึ่งชาวอีสานสืบต่อมา

ความเชื่อแกนกับการพยากรณ์ฝน

ชาวอีสานเชื่อว่า ฝนที่นำความอุดมสมบูรณ์มาให้ข้าวกล้าในนาขึ้นอยู่กัแกน แกนจะแบ่งปันน้ำฝนมาให้ชาวโลกด้วยการให้นาคลงเล่นน้ำ ถ้านาคไม่เล่นน้ำเกิดภาวะฝนแล้ง ความเชื่อเรื่องนาคให้น้ำนี้ ไม่ใช่มีเฉพาะภาคอีสานเท่านั้น แต่เป็นความเชื่อของคนไทยทั้งประเทศ จากการทำบุญประเพณีสงกรานต์ การพยากรณ์

* อาจารย์โรงเรียนบ้านนาแกเขียน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

น้ำฝนจากการประกาศสงกรานต์นั้นให้น้ำที่ตัว ฝนจะตกที่ไหน มากน้อยเท่าไร เช่น วันสงกรานต์ปีมะเส็ง นาคให้น้ำห้าตัว ฝนจะตกหกหรือยี่สิบห้าตกในมหาจักรวาลสองร้อยสี่สิบห้า ตกในป่าหิมพานต์หนึ่งร้อยแปดสิบห้า ตกในมนุษย์โลกหกสิบห้า และในมหาสมุทรร้อยสี่สิบห้า

ความเชื่อแถบเปิดประตูฟ้าฝน เพราะแถบมีนาคเป็นบริวาร แถบมีอำนาจจะให้นาคเล่นน้ำ เมื่อนาคเล่นน้ำฝนจะตกลงมาพื้นโลก แต่ถ้าปีไหนฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวอีสานมีพิธีต่อสู่ความแห้งแล้ง ใช้วิธีคึดความเชื่อเรื่องแถบทาพิธีบูชาเช่นสรวง เพื่อขับไล่แม่แล้ง แถบพองใจฝนก็จะตกลงมาถูกต้องตามฤดูกาล พิธีบูชาแถบทาปฏิบัติต่อเนื่องกันมามีพิธีเทศน์พญาคันคาก เจิงนางเมว บุญบั้งไฟ พิธีชิงครกชิงสาก และพิธีบุญเบิกฟ้า การพยากรณ์ฟ้าไขประตูน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนที่เกิดขึ้นจากการสังเกต การเกิดฟ้าร้องทิศใดตรงกับเดือนสามขึ้นสามค่ำของทุกปี (เดือนกุมภาพันธ์) ปรากฏจากหนังสือโบราณ (หนังสือโบราณ) ของปราชญ์ชาวอีสาน ดังนี้

1. ฟ้าร้องทางทิศบูรพา (ทิศตะวันออก) มีครุฑเป็นสัตว์ประจำทิศ เป็นทิศประตูน้ำ ฝนจะดี ข้าวกล้าในนาออกงามดี คนทั้งปวงได้ทำบุญทำทานอย่างทั่วถึง

2. ฟ้าร้องมาจากทิศเมฆ คือทิศอาคเนย์ (ทิศ

ตะวันออกเฉียงใต้) ฟ้าเปิดประตูลม ฝนจะน้อยนาแล้ง คนจกอดอยาก และเกิดโรคท้องร่วง

3. ฟ้าร้องทิศราศี หรือทิศทักษิณ (ทิศใต้) ฟ้าเปิดประตูทองฝนดี น้ำมาก ข้าวกล้าในนาจะเสียสองส่วนได้มาสามส่วน นาถมจะเสียหาย แต่นาดอนได้ผลดี ปลูกปลามีความอุดมสมบูรณ์

4. ฟ้าร้องทางทิศเสือหรือหมี (ทิศตะวันตกเฉียงใต้) ประตูตะกั่วเชื่อว่าฝนจะคืบงาม ผลหมากรากไม้อุดมสมบูรณ์ ปลูกปลา มีมากข้าวกล้าได้ผลบริบูรณ์ดี

5. ฟ้าร้องทิศนาครหรือทิศปัจฉิม (ทิศตะวันตก) ประตูเหล็กฝนจะแล้งน้ำน้อย ข้าวกล้าจะตายแห้งเสียหาย

6. ฟ้าร้องทางทิศหนู หรือทิศพายัพ (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) ประตูหิน ฝนจะตกปานกลาง ข้าวกล้าจะได้ผลถึงเสียถึง ปลูกปลาน้อย ผู้คนเจ็บป่วยไข้

7. ฟ้าร้องทางทิศช้าง หรือทิศอุดร (ทิศเหนือ) ประตูเงิน ฝนจะมีตลอด ข้าวกล้าออกงามดี ผู้คนจกมีความสุขกันทั่วหน้า

8. ฟ้าร้องทางทิศงัว (วั) หรือทิศอีสาน (ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ) ประตูดิน ฝนจะดีแต่ดินถึงปลายปี ข้าวกล้าจะออกงามสมบูรณ์ดี คนทั้งปวงจะมีความสุขเกษมทั่วหน้า

เปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนการพยากรณ์ฟ้าไขประตูน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนจากคำพยากรณ์เสียงฟ้าร้องจากทิศทั้งแปดทิศที่ได้พยากรณ์จากหนังสือโบราณ (หนังสือโบราณ) ของปราชญ์ผู้รู้ชาวอีสาน มีปริมาณน้ำฝนตกลงมายังพื้นโลก สลักขณคือ

ปริมาณน้ำฝน	ทิศที่ฟ้าร้อง	สัตว์ประจำทิศ	ประตูฝน	ผลกระทบต่อพืช สัตว์	ผลกระทบต่อวิถีชีวิตมนุษย์
1. ปริมาณน้ำฝนดีงาม	บูรพา (ตะวันออก)	ครุฑ	ประตูน้ำ	ข้าวกล้าในนาออกงาม	คนทั้งปวงได้ทำบุญทานอย่างทั่วถึง
	หมี (ตะวันตกเฉียงใต้)	เสือ	ประตูตะกั่ว	ผลไม้อุดมสมบูรณ์ ข้าวกล้าได้ผล ปลูกปลา มีมาก	ไม่ปรากฏ
	อุดร (เหนือ)	ช้าง	ประตูเงิน	ข้าวกล้าออกงาม	ผู้คนมีความสุขทั่วหน้า
	อีสาน (ตะวันออกเฉียงเหนือ)	งัว (วั)	ประตูดิน	ข้าวกล้าออกงามดี	คนทั้งปวงมีความสุขทั่วหน้า

ปริมาณน้ำฝน	ทิศที่ฟ้าร้อง	สัตว์ประจำทิศ	ประตูลง	ผลกระทบต่อพืช สัตว์	ผลกระทบต่อวิถีชีวิตมนุษย์
2. ปริมาณน้ำฝนมากเกิดความเสียหาย	ทักษิณ (ใต้)	ราชสีห์	ประตูทอง	ข้าวกล้าในนาเสียสองส่วนได้มาสามส่วนนาลุ่มเสียหาย นาดอนได้ผล ปลามีอุดมมาก	ไม่ปรากฏ
3. ปริมาณน้ำฝนปานกลาง	พายัพ (ตะวันตกเฉียงเหนือ)	หนู	ประตูหิน	ข้าวกล้าได้ผลกึ่ง เสียกึ่ง ปลา มีน้อย	ผู้คนเจ็บป่วยไข้
4. ปริมาณน้ำฝน	ปัจฉิม (ตะวันตก) อาคเนย์ (ตะวันออกเฉียงใต้)	นาค แมว	ประตูเหล็ก ประตูลม	ข้าวกล้าในนาเสียหาย นาแล้ง	คนอดอยากและเป็นโรคท้องร่วง ระบาด

ฟ้าไขประตูน้ำฝน : ผลกระทบสู่ชุมชนชาวอีสาน

ปริมาณน้ำฝนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการทำเกษตรกรรมของชาวอีสาน เพราะเมื่อถึงฤดูทำนา ต้องการทราบว่ามีฝนจะตกหรือแล้ง จนมีคำกล่าวกันติดปากว่า “ฟ้าขาดฝนฝูงคนเหงา” ชาวนาเฝ้าแต่มองขอบฟ้าด้านบูรพา หามชมทำนายฝน เฝ้าคอยว่าเมื่อไหร่ฟ้าจะเทฝนลงมาให้ชุ่มชื้นได้ทำนา ฝนจะมากหรือน้อยก็ต้องคอยเพราะฝนเป็นสิ่งเดียวคือความหวัง เพราะพื้นที่การทำนาของชาวอีสานส่วนมากยังไม่สามารถพัฒนาพื้นที่เป็นการทำนาในเขตชล-ประทานได้ น้ำฝนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตทำนาแบบธรรมชาติ

การรอคอยว่าฝนจะตกหรือไม่ตก ก็มีบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นนักปราชญ์หาวิธีปลอบประโลมใจให้เย็นและมั่นคงขึ้น ได้คิดการพยากรณ์เรื่องฟ้าไขประตูน้ำฝน การพยากรณ์อย่างน้อยก็เป็นเครื่องเตือนสติ ให้ชาวนาได้วางแผนบริโภคผลผลิตของปีการผลิตที่ผ่านมา พร้อมกับการวางแผนดำเนินงานในปีใหม่อีกด้วย ๑ ถ้าได้ทราบจากการพยากรณ์ว่า ปีใหม่น้ำฝนแล้งไม่บริบูรณ์ก็จะได้นอนข้าวเปลือกไว้ในยุ้งฉางให้มากพอครอบครัวจะบริโภค หรือ

ช่วยเหลือญาติพี่น้อง ผู้อดอยากที่มาแลกเปลี่ยน (แลกข้าว) และขอยืมข้าวเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้จะมีคำทำนายการทำนาหาอีกอย่างอื่นเพิ่มเติม ก็จะเป็นแนวทางวางแผนประกอบอาชีพเสริมได้ด้วย

รายละเอียดของการพยากรณ์จากคำว่า “ฟ้าไขประตูน้ำฝน” ชาวอีสานส่วนมากไม่ค่อยรู้รายละเอียดได้ฟังแล้วก็จะลืม จะเข้าใจรายละเอียดเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีตำราเท่านั้น ปราชญ์ผู้รู้จึงได้คิดการแก้ปัญหาหาวิธีที่ไม่ค่อยรู้รายละเอียดให้เข้าใจดียิ่งขึ้น โดยคิดวิธีสื่อสารเสริมชวนให้ติดตามข้อคิดปัญหาเป็นคำคล้องจอง จำได้ง่าย แต่ยากจะเข้าใจได้ถูกต้อง ที่สำคัญปัญหาการพยากรณ์ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำนายหาอีกสอดคล้องกับปริมาณน้ำฝนที่ทำนาจากเสียงฟ้าร้องแปดทิศ ในเดือนสามขึ้นสามเท่านั้นเอง ถ้าปีไหนปริมาณน้ำฝนน้อยฟ้าร้องทิศปัจฉิม และทิศอาคเนย์ ก็จะมีคำพยากรณ์ทายว่า “ปีนี้ควายสีได้หัวจัวลิได้ไห้” (ควายได้หัวเราะ วัวได้ร้องไห้) ซึ่งหมายถึงควายจะว่างงานไม่ได้ไถนา เกิดจากฝนแล้ง แต่วัวจะรับงานหนักไปลากเกวียน บรรทุกข้าวจากแหล่งอื่นมาให้

ชาวบ้านบริโภค ผู้คนออกอยากเป็นโรคระบาด และอาจอพยพหนีไปหาที่ทำกินใหม่ก็มี แต่ถ้าปีใดปริมาณน้ำฝนดีงาม ฟาร้องทิสบูรพา หรือ อูคร และทิสอีสาน คำพยากรณ์ทายว่า “ปีนี้มีมุสได้เหาะ ปอสได้ให้ สองใบสีเป็นคำ” หมายความว่าปีนี้ สัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น หมู วัว ควาย (สองใบหมายถึง สัตว์ประเภทวัว ควาย) มีราคาดี ผู้คนได้ทำบุญทานมีความสุขถ้วนหน้า

ผลกระทบจากฟ้าไขประตุน้ำฝนสู่ชุมชนชาวอีสาน จากที่กล่าวมามีผลกระทบต่อชีวิตของสรรพสิ่งทุกอย่างทั้งคน สัตว์ และพืช ผู้คนมีความสุขถ้วนหน้า เมื่อฝนดีงาม พืชพันธุ์ข้าวกล้าอุดมสมบูรณ์ แต่เมื่อปริมาณน้ำฝนแล้ง ผู้คนก็อดอยากลำบาก สัตว์บางชนิดงานหนัก ราคาสินค้าตกต่ำ แม้คำพยากรณ์ฟ้าไขประตุน้ำฝน จากความเชื่อแถบนี้ จะเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ก็มีส่วนที่ทำให้ชาวนาทั่ว ๆ ไปได้รับความรู้เรื่องฝน “รู้ไว้ไว้ว่าใส่บาตแบกหม้อ” ได้ศึกษาวิธีการป้องกันแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ จากฝนแล้ง และฝนตกหนักได้ในแต่ละปี

จากแถบถึงฟ้าไขประตุน้ำฝนกับเงื่อนไขทางสังคม

การสื่อสารกับแถบเกิดขึ้นกับเงื่อนไขทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องสังคมที่นับถือแถบปรากฏจากกลุ่มชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก การทำเกษตรกรรมเป็นแบบเกษตรธรรมชาติ อาศัยน้ำฝนเป็นปัจจัยหลักในการผลิต เพราะพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมไม่สามารถจะพัฒนาเป็นเขตเกษตรแบบชลประทานได้ ส่วนมากการทำเกษตรแบบธรรมชาติอาศัยน้ำฝนมีมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านพื้นที่ทำเกษตรจำนวนมาก แม่น้ำที่ไหลผ่านภาคอีสานได้แก่ แม่น้ำมูล ชี และแม่น้ำสงคราม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การทำเกษตรแบบชลประทานของภาคอีสานมีน้อยกว่าภาคกลางและภาคใต้ของไทย

สภาพทางภูมิศาสตร์ ของภาคอีสานไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตรปลูกพืช แต่จะเหมาะกับการเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นเมื่อถึงฤดูกาลทำนา ชาวอีสานก็จะคายน้ำฝนจากฟ้าเป็นเหตุให้เกิดความหวาดวิตกกังวลว่าปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีจะมีมากหรือน้อย ถ้าฝนไม่ตก เกิดความแห้งแล้ง ชาวอีสานคิดหาวิธีต่อสู้ให้ฝนตกตามฤดูกาล วิธีการต่อสู้

ขอฝนได้ใช้คติความเชื่อทางพุทธศาสนาและคติความเชื่อผีที่เกี่ยวกับการทำเกษตรที่ชาวอีสานนับถือมีผีปู่ตา ผีตาแฮกและแถน แต่ผีที่มีอำนาจบันดาลให้ฝนตก ปรากฏมีผีตาแฮก ผีแถน ผีแถนเป็นผีที่จะเปิดประตูฟ้าฝน มีกล่าวไว้ในวรรณกรรมอีสานเรื่องพญาคันคาก

ผีแถนจากวรรณกรรมเรื่องพญาคันคากของชาวอีสานนั้นเป็นเรื่องเล่าถึงการต่อสู้ขอฝนจากแถน เหตุเกิดเพราะเมืองที่พญาคันคากปกครองเกิดภัยพิบัติความแห้งแล้ง ราษฎรประสบความเดือดร้อนไม่ได้ทำนา ขาดน้ำบริโภคเกิดโรคห่าระบาดไปทั่วเมือง เมื่อพญาคันคากได้รับรู้เรื่องความเดือดร้อนของราษฎรจึงยกไพร่พลไปต่อสู้กับแถนเพื่อขอให้ฝนตก เพราะแถนมีความโกรธให้พญานาคที่เป็นบริวารของแถน เปลี่ยนใจเข้ามาสวามิภักดิ์ต่อพญาคันคาก แถนไม่ยอม ได้ใช้อำนาจบังคับไม่ให้นาคเล่นน้ำเป็นเหตุให้ฝนไม่ตกลงมาเมืองมนุษย์ มนุษย์จึงพบกับปัญหาภัยแล้ง พญาคันคากได้สู้รบกับแถนจนได้รับชัยชนะ แถนยอมยกเมืองที่แถนปกครองให้พญาคันคาก พญาคันคากไม่ยอมรับเมืองของแถน แต่ขอให้แถนยอมให้นาคเล่นน้ำ แถนยอมจำนนให้สัญญาว่าจะให้นาคเล่นน้ำทุก ๆ ปี นับตั้งแต่นั้นมาพอถึงฤดูทำนาฝนจึงตก นำความชุ่มชื้นให้แก่แผ่นดินเป็นประจำมิได้ขาด ประชาชนเมืองพญาคันคากได้อาศัยหนทางที่พญาคันคากขึ้นไป เมืองแถน ติดต่อกันไปเรียนเวทมนต์คาถา แค้นว่าวิชาที่ร่ำเรียนมาต่อสู้ซึ่งดีชิงเด่นฆ่าฟันกันล้มตายเป็นจำนวนมาก ละเลิกการปฏิบัติธรรม พญาแถนเห็นชาวโลกละเลยมศีลธรรมประพฤติดีความพินกัน จึงปิดเส้นทางติดต่อกันระหว่างชาวโลกกับเมืองแถน

การติดต่อกับแถนของชาวอีสานในปัจจุบันนี้ ปรากฏจากการทำพิธี ดึงครกดึงสาก แห่นางแมว และพิธีบุญเบิกฟ้า ชาวอีสานเชื่อว่าเมื่อถึงเดือนสามขึ้นสาม คำของทุกปีก่อนฤดูกาลทำนาต้องทำพิธีเบิกฟ้าขอฝนจากแถน พิธีเบิกฟ้า การทำพิธีมีเผ่าเจ้า (ผู้เป็นตัวแทนของประชาชนสื่อสารเชื่อมโยงกับผี) พิธีที่ทำมีการพ้อนรำ สวดอ้อนวอนขอฝน สวดหรือคำอ้อนวอนอาจแตกต่างกันไปเฉพาะถิ่นของชาวอีสาน เช่นพิธีบุญเบิกฟ้าที่จังหวัดมหาสารคาม มีคำสวดการร้องเป็นบทหรือกรองที่ไพเราะว่า “คนโบราณก้าวไกลวิชัยฟ้า เพื่อชีวิตวัฒนา น่ายกย่อง กาลเวลาปรากฏผลทดลอง ความถูกต้องเที่ยงตรง

คงพอมิ” พิธีเบิกฟ้าที่มีการฟ้อนรำสวดอ้อนวอนทำเพื่อ
บูชาแดน เมื่อแดนได้ยินเสียงขับร้องฟ้อนรำก็จะเปิด
ประตูกองดูชาวโลก และให้นาคเล่นน้ำ เกิดเป็นเสียง
ฟ้าร้องในเดือนสามขึ้นสามค่ำของทุก ๆ ปี ซึ่งชาวอีสาน
เรียกว่าแดนไขประตูป่าฝน

ความขัดแย้งและความเชื่อถือแดนฟ้าไขประตูป่าฝน

ปัจจุบันนี้ การพยากรณ์ปริมาณน้ำฝนในแต่ละวัน
แต่ละภูมิภาคของไทย เกิดขึ้นจากกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์ มีหน่วยงานองค์กรของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบ
คือกรมอุตุนิยมวิทยา สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และ
พลังงานแห่งชาติ โดยการใช้เครื่องมือวัดอุณหภูมิความ
กดอากาศมีความกดอากาศสูง-ต่ำ เกิดพายุ เมฆ ฝน
ท้องฟ้ามีครึ้ม หรือบางช่วงมีลมมรสุมพัดผ่านเข้ามาใน
แต่ละวัน เจ้าหน้าที่พยากรณ์อากาศนำมารายงานสื่อสาร
ส่งถึงประชาชนทั่วทุกภาค โดยใช้สื่อหลาย ๆ รูปแบบ เช่น
สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และรายงานเป็นเอกสาร
ข้อมูลปริมาณน้ำฝนของแต่ละปี การพยากรณ์ปริมาณ
น้ำฝนโดยวิธีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นการทดลอง

กล่าวได้ว่าแดนยังคงมีอำนาจแฝงลึกในสำนึกของชาวอีสาน แม้จะขาดเหตุผลในการพิสูจน์ความจริงเป็นรูป
ธรรมก็ตาม แต่ความสอดคล้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ในสังคมปัจจุบันยังมีบางพื้นที่ ที่ทำเกษตรกรรมแบบธรรมชาติ
ที่อาศัยน้ำฝนเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการผลิตและการบริโภคน่าจะจะเป็นบทพิสูจน์ได้ว่าแดนเป็นส่วนหนึ่งของการพยากรณ์
ปริมาณน้ำฝน โดยการเปิดประตูป่าให้ฝนตกลงมา แม้ไม่ใช่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แต่ปรากฏการณ์ทาง
ธรรมชาติที่เกิดขึ้นก็เป็นจริงคือเกิดฟองร้อง ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า ช่วงฝนตก สัมผัสได้ด้วยตา ส่วนคำพยากรณ์เป็นความเชื่อ
ส่วนบุคคลของกลุ่มชนชาวอีสานที่เชื่อว่าแดนเป็นผีที่ให้คุณ ให้ความคุ้มครองบันดาลให้น้ำฝนอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันนี้
ความเชื่อแดนของชาวอีสาน ได้แสดงออกถึงการทำพิธีบูชาแดนยังคงดำรงอยู่ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของกลุ่มชน
หนึ่งที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนเข้ากับการพยากรณ์ปริมาณน้ำฝนตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์
ต่อการทำเกษตรกรรมแบบธรรมชาติอาศัยน้ำฝน ซึ่งมีความจำเป็นต้องพึ่งพาผลงานความคิด และการวิจัยเรื่องฝนจาก
ข้อมูลนักวิชาการมาแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ เกิดความสร้างสรรค์ความก้าวหน้าด้านการพยากรณ์ปริมาณน้ำฝน ในแต่ละปี
กับสังคมส่วนรวมต่อไป

พิสูจน์ความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ได้ช่วยเหลือ
แก้ไขปัญหาการเกิดฝนตกหนักน้ำท่วม ฝนแล้ง การจับ
ปลาของชาวประมง และการท่องเที่ยวทางทะเลได้ตาม
ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น แต่อาจมีข้อผิดพลาด
บ้างจากข้อมูลการพยากรณ์สภาพอากาศต่าง ๆ ในแต่ละ
วันไปบ้างเนื่องจากเป็นการทำนายโดยเปรียบเทียบกับสถิติ
และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของหลายปีที่ผ่านมา

การพยากรณ์ปริมาณน้ำฝนจากแดนเปิดประตูป่า
ฝน จากการเกิดเสียงฟ้าร้องในเดือนสามขึ้นสามค่ำ เป็น
ความเชื่อของชาวอีสานจากสังคมเกษตรกรรม เกิดขึ้นมา
จากการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เป็นจริงเช่นเดียว
กับการพยากรณ์สภาพภูมิอากาศอย่างในสมัยปัจจุบัน แต่คำ
พยากรณ์นั้นทำนายตามความเชื่อของปราชญ์ชาวอีสานที่
ได้จดบันทึกไว้ในหนังสือโบราณ คำตอบเรื่องปริมาณน้ำ
ฝนในปีนั้น ๆ จะเป็นจริงมากน้อยเพียงใด เป็นสิ่งที่
เป็นการคาดคะเน แต่ก็เป็นเรื่องที่ช่วยแก้ไขการรอคอย
ฝนของชาวอีสานได้ระดับหนึ่ง เพราะมีความหวังว่าฝน
ต้องตกเมื่อได้ทำพิธีบูชาแดน ตามความเชื่อศรัทธาที่
ปฏิบัติสืบทอดถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- นิติ แสงวัฒน์ และคณะ. 2523. รายงานการค้นคว้าเมืองโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เล่ม 2
ตำนานและนิทานพื้นบ้าน. เอกสาร โรเนียว,
ประสพสุข ฤทธิเดช. 2537. พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตรบ้านกุดแคน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.
ปริญญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,
ผ่าน วงษ์อ้วน. 2525. พญาคันคาก. เอกสารโรเนียวศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม
วิทยาลัยครูมหาสารคาม,
สถาพร พันธุ์ณี และคณะ. 2533. บุญเบิกฟ้าจังหวัดมหาสารคาม 2523. มหาสารคาม :
อภิชาติการพิมพ์.
เสรี พงศ์พิศ. 2536. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1. โรงพิมพ์ อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป. กรุงเทพฯ.